

Hátrányos helyzetű, problémás, tanulási nehézségekkel küzdő... – ezer féle bélyeggel illetik azokat, akik nem képesek a „normális” iskolákba beilleszkedni. Ám van egy intézmény Dunaújvárosban, ahol olyan oktatási módszert és olyan légkört teremtettek, amelyben a legnehezebb sorsú gyerekek is önmagukra találhatnak.

Zádrovich Aliz

járt náluk

Rákossy Péter

fotóriporterrel.

ISKOLA *a periférián* TÚL

Klasszikus, ódon, óriási rézkilincses iskolakapu fogad minket, amikor megérkezünk a dunaújvárosi Pentelei iskolába (amely hivatalos nevén Pentelei Mentálhigiénés Általános Iskola, Szakképző Iskola és Gimnázium). Belépve azonnal érződik a jellegzetes „iskolaszag” – a zománczott falak, a beton lépcső és a mennyezetről lógó papírd Dekorációk illatának sajátos elegye.

Az igazgatónő, Könyves Ágnes fogad és vezet körbe minket. Csillogó, tiszta tekintetével, csilingelő hangjával, nyu-

godt lényével már önmagában is fémjelzi a „penteleiséget”. Így hívják azt az egyedi szemléletmódot és légkört, ami az egész iskolát jellemzi. Otthonosság, melegség, barátságosság, elfogadás – ezek az alapvető összetevői. „A hozzánk járó gyerekek közül sokan nagyon nehéz körülmények közül érkeznek, és a legtöbbször otthon, a családban nem tapasztalja meg ezeket a minőségeket. Igyekszünk itt, az iskolában megadni nekik azt a biztonságos, otthonos miliőt, amiben szabadon kibontakozhatnak” – mondja az igazgatónő.

1. A rendhagyó 9. évfolyamot a kulcsi házban töltik a diákok

2. A csoportvezetők önismereti füzeteket készítettek a gyerekeknek

3. Könyves Ágnes igazgató 9 éve vette át az iskola vezetését. Azóta működik a Pentelei alternatív iskolaként

4. Zsolti szakácsnak tanul, de a rappelésben is támogatják

5. Itt nem ítélik el a diákokat, ha extrém a külsejük. Bátorítják az egyéniségük kibontakozását

„ITT MINDENKI JÓ FEJ”

A falusi vendéglátós tanulók épp az átlatok húsának részéről tanulnak. „Pista bá’, én múltkor rajzoltam magának egy tehenet!” – kiabálja be a hátsó padból a színes hajú, cserfes Fanni. Élvezi, hogy incselkedhet, poénkodhat a tanárral. Előtte ül Zsolti, a haja belőve, orrában piercing. Megállás nélkül produkálja magát, pózol a kamerának, hülyéskedik. A többiek elárulják, hogy rappel. Fanni elbüszkélkedik, hogy nemrég egy nagyobb városi fesztiválon is fellépett. „Nem komolyan rappelek, csak hobbiból – mondja szerényen a tizenhat éves fiú. – A tesóm Erdős Viola, aki volt az X-Faktorban. Ő írt nekem egy zenét, és azt adtam elő tavaly a karácsonyi ünnepségen, most meg a szalagavatóra hívtak minket fellépni.” Azt mondja, sokkal jobban érzi magát itt, mint az

előző iskolájában, ahova általánosba járt. „Azt szeretem, hogy csak 35 percesek az órák, és a tanárok is tök jó fejek. Úgy köszönünk, hogy lepacsizunk és megöleljük egymást” – meséli. Átme gyünk a szobafestő, kőműves és burkoló fiúk órájára. Van, aki kapucni-val a fején, fülhallgatóval a fülében ül, de a többség aktívan részt vesz az órán. A tanár végig kollegáknak szólítja a gyerekeket, és úgy is beszél velük, mint szakmatársaival. A beszélgetés abba az irányba halad, amerre a fiúk érdeklődése viszi. Néha még a hátul ülő, kapucnis srácok is bekapcsolódnak – de ha nem, azzal sincs gond. Hagyják, hogy mindenki olyan mértékben vegyen részt az órán, amennyire szeretne. „Látom, hogy kicsit lámpalázások vagytok, mert vendégeink vannak – reflektál Zsolt bá’. – Később, amikor majd egy

megrendelőnek kell eladnotok magatokat, lehet, hogy ugyanilyen lámpalázások lesztek. Ez teljesen normális, meg lehet szokni, a mostani alkalom is egy jó gyakorlás.” A kis kitérő után folytatja a fiúkkal a szakmai diskurzust.

„A kamaszokat a társadalom sokszor elnyomja és rengeteg előítéllettel találkoznak. Nálunk nem az számít, hogy kinek hány piercingje van, vagy milyen színű a haja. Itt figyelmet, megértést, törődést kapnak ítékezés helyett. A kollégáink folyamatosan képzik magukat – asszertív kommunikációt, konfliktuskezelést tanulnak –, és magukkal is foglalkoznak, hogy jól tudjanak hozzáállni a gyerekekhez. Akinek ez nem megy, az előbb-utóbb kipörög a rendszerből” – teszi hozzá az igazgatónő.

KUTYÁS SEGÍTŐK

Járnak ide tanulásban akadályozott – például diszlexiás – és enyhén értelmi fogyatékos gyerekek is, akik még több odafigyelést igényelnek. Náluk nagy segítség az állatasszisztált foglalkozás. Egy kutyás órán rengeteg készségüket tudják észrevétlenül, játékosan fejleszteni: a kommunikációjukat, a koncentrációjukat, az együttmű-

ködő-készségüket, a kreativitásukat... Egy fiatal, gyógypedagógusnak tanuló lány és egy gyógypedagógus tanárnő foglalkozik a hatfős csoporttal. Az a feladat, hogy a gyerekek különböző trükköket tanítsanak a kutyáknak. Figyelniük kell az instrukciókra, az állatokra és egymásra is. Nagy az öröm, amikor sikerül elérniük, hogy a kutya átkússzon az egész csoport lábai között. Az egyik fiú nagyon visszahúzódo, mindentől és mindenkitől igyekszik tisztes távolságban maradni. Nem noszogatják, nem szólnak rá, hanem hagyják, hogy a maga módján becsatlakozzon a feladatokba – ha szeretne. Amikor kiderül, hogy neki is vannak otthon kutyái, a gyógypedagógus elkezd erről kérdezni. Pillanatok alatt kialakul egy beszélgetés, pedig pár perce még esze ágában sem volt megszólalni.

EGY ÉV AZ ÖNISMERET JEGYÉBEN

A Pentelei iskola abban is különleges, hogy a lemorzsolódással veszélyeztetett fiatalok a 9. évfolyamot nem az iskolapadban kezdik, hanem egy zsúpfedeles vidéki házban, a Dunaújvárostól 15 perc autóra lévő Kulcsón. Egy évig főleg önismerettel foglalkoznak, és olyan készségeiket fejlesztik, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy képesek legyenek a tanulásra.

Az igazgatónővel kocsiba szállunk, hogy meglátogassuk az „Arany Iránytű Program” résztvevőit. Útközben elmeséli, hogy azért hozták létre ezt a rendhagyó kezdeményezést Bognár Roman vezetésével, mert voltak olyan gyerekek, akiket sehogy sem lehetett motiválni iskolai keretek között. Jobbnak látták, ha egy évet annak szentelnek, hogy magukra találjanak, és saját céljaik legyenek. Lényeges volt, hogy olyan helyen tehessék ezt, amely távolról sem áraszt iskola-hangulatot. Az is szempont volt, hogy nyugodt, természetközeli miliőt találjanak, ahol kevés inger éri őket. Sokáig keresgéltek a megfelelő ingatlant, mire megtalálták Kulcsón az egykori postaüdülő, később magánpanzió hangulatos, zsúpfedeles épületét.

A kapura két szó van ráfestve: szeretet, elfogadás – jelezve, hogy mire számíthat az, aki ide belép. És nem is ér csalódás. Az egyik csoportvezető, Glashütter Melinda fogad minket, épp végzett az udvar felsőpréréssel. Az ő szeméből is végtelen szeretet, kedvesség és melegség árad. Rögtön a házba invitál minket, és megmutatja minden zezzugát.

OTTHON HELYETT OTTHON

Három külön szobában foglalkoznak a gyerekekkel, hiszen – ahogy az iskolában – itt sem lehetnek 12-nél többen egy csoportban. Fontos, hogy mindenkire kellő figyelem jusson, és ne sikadjon el a legkisebb probléma sem. „Nagyon sok időt töltünk itt azzal, hogy az apró konfliktusokat is segítsük kibogozni. Arra ösztönözzük őket, hogy avassanak be minket, és fogadják el a támogatást. Van, hogy fél napot is rászánunk egy előző nap keletkezett konfliktusra. Rávezetjük őket, hogy

1. Kulcsón is él velük egy kutya, társként biztosságot ad a gyerekeknek.

2. Glashütter Melinda pedagógus korábban hivatásos gyám volt. Segít a traumatizált gyerekeknek szorongásaik oldásában.

3. A kőműves, burkoló és festő tanulók élvezik, hogy Zsolt bá' kollégaként kezeli őket.

hallgassák meg egymást és mind a két fél mondja el a saját érzéseit: hogy élte meg a helyzetet, utána mi történt és mit okozott ez benne. Általában már az, hogy meghallgatják egymás valódi élményvilágát, ki szokta húzni a helyzet méregfogát” – mondja Melinda.

A falakra több helyen is érzelmeiket kifejező szavak vannak felragasztva: dühös, szomorú, vidám, kétségbeesett... A gyerekek, amikor ide kerülnek, nem tudják elmondani, hogy mit éreznek, hiszen otthon nem szoktak ilyesmiről beszélgetni. A falon lévő szavakat nap, mint nap látják, és ha kell, ki tudják választani, melyik fejezi ki leginkább azt, ami bennük van.

Minden reggel úgy kezdenek, hogy megosztják egymással az élményeiket, érzéseiket. „Mi, csoportvezetők is őszintén mesélünk magunkról. Nem várunk el tőlük semmi olyasmit, amit mi magunk nem csinálunk. Igaz ez az érzések megosztására és a ház körüli munkákra is. Mi kezdjük el, ők pedig csatlakoznak, követik a példát” – mondja Melinda. Mint egy igazi családi otthonban, minden háztartási és kerti munkát ők maguk – a csoportvezetők és a gyerekek végeznek. „Ez nagyon sokat segít az egyéni felelősségvállalás kialakulásában. A tanulmányi munkában elengedhetetlen, hogy számon tudják tartani, hol tartanak, mik a feladataik. Az nem jó, ha ezt az energiát csak az oktató teszi bele a feladatba, ugyanakkor nem lehet rögtön azzal kezdeni, hogy vállaljanak felelősséget. Nagyon apró dolgokon keresztül kell ezt gyakorolni, és erre a ház körüli munkák tökéletesen alkalmasak” – teszi hozzá a csoportvezető.

A SZORONGÁSTÓL AZ ÖNBECSÜLÉSIG

A szobákban épp önismereti feladatlapot írnak a gyerekek. A Kulcson töltött év során az „Életem könyve” című kiadvány témaköreire mennek végig: a múltból hozott „bátyu”, az őket ért fájdalmak és traumák feldolgozásán keresztül jutnak el a jelen erőforrásaihoz és a jövőbeli célokhoz. „Arra jöttünk rá, hogy a gyerekek azért nem akarnak tanulni, mert nem tudnak, ugyanígy szoronganak. Minden pedagógus

SZEMÉLYRE SZABOTT FEJLŐDÉS

A Pentelei egy alternatív iskola, fenntartója a budapesti Mű-Hely Líceum Alapítvány. Az itteni kerettanterv lehetővé teszi, hogy egyéni fejlődési úton tanulhassanak a diákok. Osztályok helyett kis csoportokban oktatnak, saját tananyagból. Mindenkiel azon a szinten foglalkoznak, ahol éppen tart, és a szintek szabadon átjárhatók. A szülőktől minimális, havi 10-15 ezer forintot hozzájárulást kérnek.

Krehó Edit irányításával vezették be a szintes oktatást lehetővé tevő MAMA-programot az iskolában

megtanulja az egyetem első évében, hogy a szorongás blokkolja a tanulási funkciókat. Egy olyan gyerek számára, aki nem tud tanulni, értelmetlen tevékenység a tanórán lenni, hiszen nem történik vele az, aminek történnie kellene. Passzívvá válik az oktatási folyamatban, és érthető módon rebellis vagy visszahúzó lesz, hiszen ki tudna végigülni 6-7 órát úgy valamin, hogy nem képes részt venni benne?” – magyarázza Melinda.

Az Arany Iránytű Programban a legnagyobb hangsúlyt a közösségépítésre helyezik, hiszen ebben az életkorban élet-halál kérdés, hogy a fiataloknak vannak-e barátaik – vallja Melinda. Csak fél

év telt el, de máris nagy szeretet és összetartás alakult ki a gyerekekben mind egymás, mind a csoportvezetők felé. Amikor az egyik lány mond egy csúnya szót, Melinda mosolyogva végigsimítja a hátán: „Elfeledkezted magadról, szívem?” Összemosolyognak, és megy tovább az élet.

Két lánnyal hosszabban is elbeszélgetek. Mindketten nagyon nehéz háttérből érkeznek. Egyikük a gyámhatóság védelme alatt áll, a másik lányt pedig nemrég el is vették a családjától, és életének legnagyobb krízisében került ide – mert más iskolában nem fogadták. Ez az egyetlen hely, ahol szintiszta szeretetet, elfogadást és törődést kap. „Azt mondják, hogy sokkal normálisabb vagyok, amióta ide járok – meséli a csillogó, barna szemű lány. – Totál visszahúzó voltam, meg egyből pattantam mindenre, de mostanában jobban viszonyulok az emberekhez.” Engem is meglep, milyen könnyen megnyílnak nekem az első pillanattól. Melinda meg is dicséri őket: „Nagyon-nagyon cukik, hősök vagytok. Nagyon szépen fogalmaztok!” – „Nem is!” – vágják rá, majd mégiscsak visszakérdeznek. „Miért mondd ezt?” – „Azért, mert szóba álltatok valakivel, akit nem is ismertek, és tök őszinték és jó fejek voltatok” – válaszol a pedagógus. A lányok – bár nehezen –, de elfogadják a dicsérő szavakat.

„Ezekben a gyerekekben, akik ennyi mindenben keresztülmentek, óriási énerő van. Rezilienciának hívják ezt a képességet: a nehézségek ellenére is talpra tudnak állni. Büszkék vagyunk rájuk. Minden támogatást megérdemel a környezet részéről, hogy ez a képességük valóban eredményekhez tudjon vezetni” – mondja Melinda.

Miközben búcsúzunk, az jár a fejekben, hogy talán tényleg „csak” ennyi kell. Egy év elfogadó közösségben, közel a természethez, családi légkörben, ahol meghallgatják és megértik a problémáikat. Aki ezt a családjában nem tudja megtapasztalni, megkaphatja Melindától és a többi csoportvezetőtől Kulcson. Így kevesebb kudarc éri, és esélyt kap arra, hogy negatív helyett pozitív spirálon induljon el az élete.